

Er referens: S2023/02226

Örebro kommuns svar på remiss - Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn

Örebro kommun som remissinstans omfattar flera verksamhetsområden, där olika verksamheter kan ha olika perspektiv. Remissvaret har sammanställts av och beslutats i Socialnämnden och synpunkter och perspektiv har inhämtats från verksamheter utanför nämndens ansvarsområden.

Över lag tillstyrker Örebro kommun promemorians förslag och kommenterar varje förslagsområde för sig nedan.

Förslag: Fler myndigheter och aktörer ska vara anmälningsskyldiga vid oro för barn

Örebro kommun tillstyrker förslaget. Ju fler som kan uppmärksamma barn som kan fara illa och sedan veta vart de vänder sig med sin oro, desto bättre. Idag får Örebro kommun in orosanmälningar från flera olika myndigheter som inte har anmälningsplikt, tex Kronofogden, Försäkringskassan m.fl men detta bygger ofta på att en uppbyggd samverkan eller eget engagemang. De myndigheter som nämns i promemorian är myndigheter som ofta träffar vuxna som är föräldrar och berättar känsliga uppgifter.

Med förslaget kommer antalet orosanmälningar öka successivt. De nämnda myndigheterna kommer inledningsvis att behöva stöd och kommer att kontakta socialtjänsten för konsultation men även önska föreläsningar om socialtjänsten och vad som händer när en orosanmälan görs. Inflödet och önskan om information kommer därmed att öka och därmed ökar belastningen på socialtjänsten. Socialnämndens mottagningsgrupp tror till och med att ökningen av orosanmälningar med tiden kommer att vara kännbar. Förslaget får därmed även ekonomiska konsekvenser för kommunerna då det leder till behov av ökade personalresurser. Örebro kommun noterar att det i promemorian står att utökningen av antalet anmälningsskyldiga leder till ökade

kostnader för kommunerna och att dessa ”bör finansieras” (sid 507). Örebro kommun vill framhålla vikten av att kommunerna kompenseras fullt ut för de volymökningar som förväntas.

Vidare vill Örebro kommun framhålla vikten av att de nya anmälningspliktiga aktörerna ges rätt förutsättningar för att kunna uppfylla anmälningsplikten. Det är viktigt de olika aktörernas internutbildningar kompletteras med utbildning om vad anmälningsplikten innebär; vad det innebär att göra en orosanmälan och vad det innebär om man vid oro för barn inte gör en orosanmälan när man omfattas av anmälningsplikt enligt lag.

Förslag: Den som ska få återkoppling efter en anmälan om oro för barn ska få det skriftligen och inom viss tid

Örebro kommun tillstyrker förslaget men anför att den föreslagna tiden om 14 dagar är alltför snäv. En lagstadgad skyldighet om skriftlig återkoppling kan utgöra en ”positiv press” på socialtjänsten. Efter anmälan har socialtjänsten idag 14 dagar på sig att förhandsbedöma. Socialtjänsten måste alltid kunna meddela barn och vårdnadshavare om beslutet innan anmälare ska få återkoppling. Ibland tar det några dagar att få tag på familjen och det vore besvärande att ett beslut meddelas anmälare före berörd familj. Därför är 21 dagar att föredra, i stället som föreslagna 14.

Det är bra med återkopplingen från socialtjänsten som trygghet i att det händer något när man gjort en orosanmälan. Från område Gymnasieutbildnings samt Förskole- och grundskoleförvaltningens sida ser man gärna dock mer återkoppling (t.ex. om familjen tackar nej till stöd) för att göra det ännu mer verkningsfullt för skolans del och menar att detta borde kunna göras på ett relativt "neutralt" sätt som inte röjer detaljer om åtgärder. Det kan vara väldigt viktig information för skolan, som ju ska fortsätta vidta åtgärder kopplat till eleven på skolan. Gymnasieutbildning samt Förskole- och grundskoleförvaltningen ser ett behov av mer vägledning kring hur anmälaren ska tänka kring hantering (diarieföring av elevakt osv) av olika handlingar, t.ex. den bekräftelse man får från socialtjänsten om att utredning påbörjats. Gymnasieutbildning och Förskole- och grundskoleförvaltningen menar att det här finns olika avvägningar att göra, inte bara avvägningar kopplade till sekretess.

I promemorians kapitel 8.2 förs ett resonemang om att en lagstadgad skyldighet att återkoppla efter anmälan skulle kunna öka anmälningsbenägenheten. Örebro kommun vill dock påpeka att anmälningsplikten för de anmälningsskyldiga är absolut och förenad med ett personligt tjänstepersonsansvar, där en anmälningsskyldig tjänsteperson kan bli åtalad för tjänstefel om hen inte anmäler vid kännedom om oro för barn. Är det så att det finns ett problem idag med anmälningsbenägenhet så krävs

snarare informationsinsatser om den lagstadgade skyldigheten, än att lösa det på föreslaget sätt.

Förslag: Socialnämnderna ska få utökade möjligheter att inhämta uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren

Örebro kommun tillstyrker förslaget. Men det kan det finnas risk att vårdnadshavare blir mindre benägna att ansöka om stöd och insatser på frivillig grund.

Förslag: Förbättrad sökbarhet av handlingar som rör barn och längre gallringsfrister

Örebro kommun tillstyrker förslaget. Örebro kommun ställer sig positiv till att alla anmälningar ska registreras i barnakt och därmed bli sökbara. Det kommer att öka möjligheterna att göra bra bedömningar för barn.

Förslag: Utökade möjligheter till informationsdelning mellan socialtjänster

Örebro kommun tillstyrker förslaget. Det är positivt med förenklat uppgiftslämnande utifrån barnets bästa. Synpunkter har inhämtats från Verksamhet Försörjning och Område Funktionstöd, som tillstyrker förslaget. Verksamhet Försörjning framhåller att om det finns oro för att barn begår eller utsätts för en brottslig handling så görs en orosanmälan till IFO och kommunikation med IFO sker sedan utifrån anmälan. Ett nytt regelverk skulle dock potentiellt kunna underlätta kommunikationen med den nya kommunen, om ett barn i den situationen flyttar till en ny kommun.

Örebro kommun ställer sig frågande till hur informationsdelningen ska gå till. Hur ska uppgifterna om specifikt namngivna personer omhändertas av den mottagande kommunen? Förutsätter det en förhandsbedömning? Hur ska dokumentationen tas om hand? Här ber Örebro kommun om ett förtydligande.

Förslag: Utökade möjligheter för socialnämnder att inhämta uppgifter i frågor om vårdnad, boende och umgänge

I förslaget som avser uppgiftsskyldighet för personal under skollagen ser Örebro kommun att det är en fördel att uppgiftsskyldigheten blir lag, eftersom det förtydligar skyldigheten att lämna uppgifter av vikt för bedömningen av barnets bästa. Gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen i Örebro kommun anser att förslaget är ett bra steg på vägen mot ökad samverkan och framhåller att ytterligare förbättringar med praktiska verktyg behövs för barnets bästa och efterfrågar att information ska kunna röra sig i större utsträckning i båda riktningarna, d.v.s. att båda myndigheterna bör se angelägenheten i att delge information till den andra. Det är bra att det förtydligas att denna skyldighet finns, för det kan möjligen upplevas som komplicerat idag, med hur man ska få bryta sekretessen.

Familjerätten anser att förslagen i grunden är bra, men finner anledning att problematisera kring förslaget om begränsad partsinsyn. I det fall familjerätten/socialnämnden gör bedömningen att sekretessbelägga uppgifter om t ex. ort, namn samt arbetsplats för en referentperson (det som kan röja ett barns vistelseort), vad händer då om den ena parten eller domstolen gör en annan bedömning om avvägningen mellan behovet av sekretess kontra partsinsyn? Kan frågan komma att bli prövad, och i så fall av tingsrätten eller kammarrätten?

Örebro kommun instämmer inte i nedanstående (hämtat från s 396 i promemorian).

“Det som är specifik vad gäller just uppgifter om referenspersoner är, precis såsom 2002 års vårdnadskommitté och 2014 års vårdnadsutredning påtalat, att parten kan ha ett intresse av att åberopa denne alternativt någon annan på arbetsplatsen för att t.ex. kunna ifrågasätta de av referenspersonen lämnade uppgifterna. Det är då viktigt att framhålla att de uppgifter som parten inte ska ha rätt att få insyn i är sådana som vi menar saknar omedelbar betydelse för utgången i målet eller ärendet. Uppgifter från en referensperson är nämligen inte de enda uppgifterna som finns i en familjerätts upplysningar eller en utredning utan dessa utgör en av flera delar i den helhet som klargör barnets förhållanden. Det är helhetsbedömningen av samtliga uppgifter som inhämtats och inte referenspersonen i sig som utgör grunden för bedömningen av vad som är barnets bästa. Mot bakgrund av detta samt då parten inte hindras från att åberopa annan motbevisning eller att framföra till socialnämnden att även andra referenspersoner bör höras är vår bedömning att förslaget utgör en ändamålsenlig inskränkning i partsinsynen. Det har då också beaktats att partens intresse av att kunna åberopa den hörda referenspersonen som vittne kan tillgodoses på annat sätt t.ex. genom att den som gjort utredningen hörs som vittne.”

Uppgifter från en referensperson kan vara avgörande i en utredning, särskilt om det är information från BUP eller familjebehandlare som träffat barnet en längre tid. Att part inte får möjlighet att ställa följdfrågor, eller ifrågasätta en referensperson, avhjälp inte med att utredaren hörs som vittne då utredaren inte kan besvara sådana frågor.

Om förtydliganden och klargöranden inte görs avseende ovanstående, kvarstår dilemmat att familjerätten tvekar på inhämtade av referentuppgifter som kan röja barnets skydd. Barn med sekretess behöver få utredningar med alla de uppgifter som kan inhämtas kring deras situation för en rättssäker och heltäckande bedömning. Partsinsynen begränsar denna möjlighet och lagförslag som begränsar partsinsynen vore till barnets bästa men behöver då vara heltäckande och svara på alla de dilemman som utredare och rådmän står inför. Med nuvarande förslag kvarstår risken att skyddet, röjs så länge beslut om begränsad partsinsyn kan överklagas.

Carl-Johan Wase (M)
Ordförande Socialnämnden
Örebro kommun